AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ

UNEC

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ

Təsdiq edirəm: ______________________
"Maliyyə və audit" kafedrasının müdiri
i.e.d., prof.Ə.Ələkbərov

Tarix: 12 sentyabr 2023

Davranış maliyyəsi *fənni üzrə işçi tədris proqramı*
(SİLLABUS)

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin kodu:	*00222*
Fənnin növü:	*Seçmə*
Tədris ili:	*2022/2023*
Fənnin tədris semestri:	*payız*
Fakültə (lər):	*Maliyyə və mühasibat* *Biznes və Menecment* *İqtisadiyyat Və idarəetmə*
Qrup:	*666,668*
Tədris yükü:	*30/30*
Kredit sayı:	*7 (yeddi)*

II.Müəllim haqqında məlumat

Fənni tədris edən müəllim:	*Dos.T.T.Qurbanova*
E-mail ünvanı:	*Tunzala_Gurbanova@unec.edu.az*
İş telefonu:	*012 492 58-31*
Tələbələr üçün qəbul günləri:	*V gün saat* 13^{00}*-*18^{00}

III. Fənnin təsviri:

Maliyyə bazarları, maliyyə qərarları, risk və səhm qiymətləri və gəlirlərinin proqnozlaşdırıla bilməsi maliyyə ədəbiyyatında ən çox araşdırılan və müzakirə olunan mövzulardır. Davranış maliyyəsi fənni qeyd olunan sahələrdə bir çox iqtisadi və maliyyə nəzəriyyələri və modelləri öyrədəcəkdir. İqtisadi və maliyyə nəzəriyyələrinin əksəriyyəti insanların investisiya qərarları qəbul edərkən mövcud məlumatları rasional qiymətləndirməsi fərziyyəsinə əsaslanır. Bu nəzəriyyə və modellərin əhəmiyyətli bir hissəsi investorlara və maliyyə qərarlarına təsir edən psixoloji amilləri nəzərə almır. Bununla belə, insanlara təsir edən psixoloji amillərə əsaslanan davranış maliyyəsində bir çox hallar təcrübi şəkildə sübut edilmişdir ki, fərdlər investisiya qərarları prosesində irrasional davranışlar və təkrar mühakimə səhvləri göstərirlər. Araşdırmalar investor psixologiyasının səhm qiymətlərinə təsir etdiyini göstərdi. Ənənəvi maliyyə nəzəriyyələri bazarların səmərəli, investorların isə rasional olduğunu iddia edir. Davranış maliyyə nəzəriyyələri bazarların səmərəli olmadığını, investorların irrasional ola biləcəyini və investorların psixoloji və emosional amillərdən təsirləndiyini bildirir.

Qeyd olunan fənn maliyyə sahəsinə fərqli bir psixoloji perspektiv gətirəcəkdir

IV. Fənnin məqsədi və vəzifələri:

Davranış maliyyəsi fənniin məqsədi psixologiya, antropologiya və sosiologiyadan istifadə etməklə maliyyə bazarlarındakı anomaliyaları, bazar səmərəliliyinin pisləşməsini və irrasional davranışları izah etmək.

Davranış maliyyəsi fənninin vəzifəsi bu istiqamətdə əsas anlayışlarını öyrənmək və onu maliyyə bazarlarının mövcud nəzəri çərçivəsi ilə müqayisə etmək.

V. Öyrənmənin nəticələri:

Kursun tədrisi başa çatandan və bütün mövzular mənimsənildikdən sonra tələbələr:

Bilməlidirlər:

- ✓ Davranış maliyyəsinin əsaslarını
- ✓ Fərdlərin davranış meyllərini
- ✓ Maliyyə qərarları ona təsir edən amilləri
- ✓ Səmərəli bazarlar fərziyyəsini
- ✓ Kapital aktivlərinin qiymət modelini

***Bacarmalıdırlar*:**

- ✓ İnvestor profillərini müqayisə etmək
- ✓ İnvestor psixologiyasını dərk etmək
- ✓ İstehlakçı inamınını artırılmasını təmin etmək

VI. Fənnin mühazirə mövzuları

Fənn 15 mühazirə mövzusundan ibarətdir. Hər bir mövzuya 4 saat olmaqla (2 saat mühazirə və 2 saat seminar-məşğələ) vaxt ayrılır.

1. *Risk və qeyri-müəyyənlik*
2. *Qeyri- müəyyənlik şəraitində sistemli risklər*
3. *Davranış və ənənəvi maliyyə yanaşmaları*
4. *Faydalılıq nəzəriyyəsi və Bayes Teoremi*
5. *Maliyyə qərarları və ona təsir edən amillər*
6. *Davranış maliyyəsi nəzəriyyələri və onun digər elmlərlə əlaqəsi*
7. *Prospekt nəzəriyyəsi, çərçivələmə və menal uçot*
8. *Fərdlərin koqnitiv davranış təhrifləri*
9. *Fərdlərin emosional davranış təhrifləri*
10. *Davranış maliyyəsi və investisiya proseslərinin əlaqəsi*
11. *İnvestisiya qərarları və səmərəli bazar hipotezi*
12. *Maliyyə bazarlarında anomaliyalar, şayiə və spekulyasiya*
13. *Divident siyasətində davranışlar*
14. *Davranışda investor psixologiyası və həssaslığı*
15. *Davranışda istehlakçı inamı*

VII. Prerekvizitlər

yoxdur

VIII. Fənnin tədris metodologiyası

Bu fənnin tədrisi prosesində mühazirələrin oxunması, interaktiv müzakirələrin aparılması, komanda şəklində layihələrin aparılması, kicik qruplarda iş, işgüzar oyunlar, xüsusi nümunələrin (keys-stadilər) öyrənilməsi və təhlili, esse və yaxud sərbəst işlərin yazılmasıvə test tapşırıqların yerinə yetirilməsi kimi geniş çeşiddə tədris və təlim üsullarından istifadə edilir.

Bundan əlavə tədris və təlim prosesində xarici və yerli ədəbiyyatdan, habelə beynəlxalq və yerli mətbuatdan (internet resurslarından) göturulmüş məqalələrin, real nümunələrin və xüsusi keyslərin təhlilinə, müzkirasinə və məntiqi nəticələr çıxarılmasına xüsusi diqqət ayrılacaq. Verilən biliklərin tətbiqi bacarıqlarının formalasdırılması üçün tələbələr mövzuya uyğun seçilmiş tapşırıqları həll edecəklər.

Hər bir yeni mövzunun tədrisi öncəsi tələbələr müəyyən olunmuş mətnləri və onlara təqdim edilmiş (tapşırılmış) qiraət materialları ilə tanış olmalıdırlar.

IX. Əsas dərslik və ədəbiyyat

1.Murat Kiyilar, Murat Akkaya l“Davranışsal finans” 2 basım İstanbul, 2020

2. Əvəz Ələkbərov, Tünzalə Qurbanova, Gültəkin Məmmədova, Şəhla Əlicanova “Maliyyə risklərinin idarəedilməsi” Bakı 2023

3.Damət Bağıro, İlkin Aslanov , Fariz Rəhimov “Davranış maliyyəsi” , İqtisad Universiteti Nəşriyyatı, Bakı 2018

4.Bilgehan Tekin “Finans ve davranışsal finans: teorik çerçive ve temel modeller” İstanbul 2022

5. Atilla Köksal “Parasal konularda yapdığımız hatalar” Scala Yayıncılık, istanbul 2021

Hər bir mövzu üzrə müəllimin mühazirə mətnləri və təqdimatları elektron-kabinetə yerləşdirilir. Hər bir mövzu ilə bağlı müəllim əlavə olaraq xüsusi ədəbiyyat təklif edə bilər.

X. Fənnin mühazirə mətnləri

Fənnin bütün mövzuları üzrə mühazirə mətnləri, müzakirə sualları və tapşırıqları, habelə müxtəlif növ məşğələ materialları elektron formatda Universitetin saytında “Virtual universitet” bölməsində (www.vu.aseu.az) yerləşdirilir.

XI. Mövzuların məzmunu və tədris-tematik bölgüsü

Həftə	Mövzuların adı	Mövzunun əsas məzmunu	Ədəbiyyat
1.	Risk və qeyri-müəyyənlik	Maliyyə funksiyası Risklər Qeyri-müəyyənlik Risklərin təsnifatı Sistemli risklər Sistemsiz risklər	Əvəz Ələkbərov, Tünzalə Qurbanova, Gültəkin Məmmədova, Şəhla Əlicanova “Maliyyə risklərinin idarəedilməsi” Bakı 2023 I fəsil
2.	Qeyri- müəyyənlik şəraitində sistemli risklər	Sistematik risk mənbələri bazar riski, siyasi risk, inflyasiya riski, faiz dərəcəsi riski və valyuta riski	Əvəz Ələkbərov, Tünzalə Qurbanova, Gültəkin Məmmədova, Şəhla Əlicanova “Maliyyə risklərinin idarəedilməsi” Bakı 2023 4-7 fəsillər
3.	Davranış və ənənəvi maliyyə yanaşmaları	Davranış və ənənəvi maliyyə yanaşmalarının ziddiyyəti	Damət Bağıro, İlkin Aslanov , Fariz Rəhimov

		Fərdi davranışda ənənəvi maliyyə yanaşması	“Davranış maliyyəsi” , İqtisad Universiteti Nəşriyyatı, Bakı 2018 I fəsil
4.	Faydalılıq nəzəriyyəsi və Bayes Teoremi	Faydalılıq nəzəriyyəsi Gözlənilən fayda modeli Faydalılıq nəzəriyyəsinin sadə aksiomları tamlıq, tranzitivlik, müstəqillik və davamlılıq Bayes teoremi Rasional İqtisadi Fərd	Damət Bağıro, İlkin Aslanov , Fariz Rəhimov “Davranış maliyyəsi” , İqtisad Universiteti Nəşriyyatı, Bakı 2018
5.	Maliyyə qərarları və ona təsir edən amillər	Maliyyə Qərarının Konsepsiyası və əhatə dairəsi Maliyyə qərarlarının növləri İnvestisiya Qərarları Maliyyələşdirmə Qərarları Mənfəətin Bölüşdürülməsi (Dividend) Qərarları Maliyyə qərarlarına təsir edən amillər: daxili və xarici Maliyyə qərarlarında maliyyə savadlılığının rolu	Murat Kiyilar, Murat Akkaya l“Davranışsal finans” 2 basım İstanbul, 2020 I fəsil
6.	Davranış maliyyəsi nəzəriyyələri və onun digər elmlərlə əlaqəsi	Davranış Maliyyəsində Elm Sahələri Psixologiya, Sosial Psixologiya Sosiologiya Antropologiya Davranış Maliyyəsinin əsasları Fundamental (əsas) risk (fundamental risk), İrrasional investor riski (noise trader risk) Həyata keçirmə xərcləri(implementation costs) Davranış Maliyyə yanaşmasının dinamikası Davranış Maliyyə Modelləri	Murat Kiyilar, Murat Akkaya l“Davranışsal finans” 2 basım İstanbul, 2020 III fəsil
7.	Prospekt nəzəriyyəsi, çərçivələmə və mental uçot	Davranış maliyyəsində freyminq (çərçivələmə)	Atilla Köksal “Parasal konularda

		Prospekt nəzəriyyəsində irrasional davranış üzrə əsaslar Mental uçot	yapdığımız hatalar" Scala Yayıncılık, istanbul 2021 I fəsil
8.	Fərdlərin koqnitiv davranış təhrifləri	Fərdlərin davranış təhrifləri üzrə ön fikir Davranış təhriflərinin təsnifatı Koqnitiv va emosional təhriflərin fərqi İnamda israr etmə təhrifləri Məlumat emalı təhrifləri	Damət Bağıro, İlkin Aslanov , Fariz Rəhimov "Davranış maliyyəsi" , İqtisad Universiteti Nəşriyyatı, Bakı 2018 II fəsil
9.	Fərdlərin emosional davranış təhrifləri	Zərərdənqaçma təhrifi Həddindən çox özünəəminlik təhrifi Özünənəzarət təhrifi (Self-control bias) İanə təhrifi (Endovment bias) Peşmanolmaqdanqaçma təhrifi (Regret-Aversion bias	Damət Bağıro, İlkin Aslanov , Fariz Rəhimov "Davranış maliyyəsi" , İqtisad Universiteti Nəşriyyatı, Bakı 2018 II fəsil
10.	Davranış maliyyəsi və investisiya proseslərinin əlaqəsi	Davranış maliyyəsi və investisiya prosesləri üzrə ön fikir İnvestorların növlərə görə təsnifləşdirilməsi İnvestorların psixoqrafikası üzrə modellər İnvestorların davranış təsnifatı İnvestorları müxtəlif qruplar üzrə tasnifləşdirmənin çatışmazlıqları	Damət Bağıro, İlkin Aslanov , Fariz Rəhimov "Davranış maliyyəsi" , İqtisad Universiteti Nəşriyyatı, Bakı 2018
11.	İnvestisiya qərarları və səmərəli bazar hipotezi	Gözlənən fayda nəzəriyyəsi Müasir investisiya nəzəriyyəsi Portfel növləri Portfel formalaşmasında vacib amillər Portfel idarəedilməsi yanaşmaları Səmərəli bazar hipotezi	Murat Kiyilar, Murat Akkaya l"Davranışsal finans" 2 basım İstanbul, 2020 II fəsil
12.	Maliyyə bazarlarında anomaliyalar, şayiə və spekulyasiya	Təqvim anomaliyaları Gün anomaliyaları Aylarıla bağlı anomaliyalar Tətil anomaliyaları Təşkilat anomaliyaları	Murat Kiyilar, Murat Akkaya l"Davranışsal finans" 2

		Qiymət anomaliyaları Şayiə Sekulyativ iqlim	basım İstanbul, 2020 V fəsil
13.	Divident siyasətində davranışlar	Dividend səviyyəsi göstəricisi Dividend səviyyəsinin müəyyən edilməsinin idarəetmə kriteriyaları Dividendlərin sabitliyi Səhmlərlə ödənilən dividendlər və səhmlərin bölünməsi Səhmlərin alınması	Murat Kiyilar, Murat Akkaya l“Davranışsal finans” 2 basım İstanbul, 2020
14.	Davranışda investor psixologiyası və həssaslığı	Davranışda investor psixologiyası və həssaslığı: əsas anlayışlar Zərər fobisi üzündən riskə girməmə Yanılma duyğusuna düşməmək meyli Orjinal fərd məntiq modeli qurma Öz özünü nəzarət Yatırımcı həssaslığı	Murat Kiyilar, Murat Akkaya l“Davranışsal finans” 2 basım İstanbul, 2020 VIII fəsil
15.	Davranışda istehlakçı inamı	İnam anlayışı İnam tipləri İnam nəzəriyyələri İqtisadi inam faktoru və gözləntilər İstehlakçı davranışları və inamın ölçülməsi	Murat Kiyilar, Murat Akkaya l“Davranışsal finans” 2 basım İstanbul, 2020 IX fəsil
Yekun imtahan:			

XII. Seminar-məşğələlər: hazırlıq və qiymətləndirmə

Seminar-məşğələ dərslərində tələbə öz fikirlərini məntiqi ardıcıllıqla ifadə və izah etməyi, habelə arqumentlərlə əsaslandırmağı bacarmalıdır. Buna nail olmaq üçün tələbə:

1) Seminar məşğələsinin hər bir mövzusu üzrə müzakirəyə çıxarılan suallarla diqqətlə tanış olmalı;

2) Müvafiq mühazirə materiallarını diqqətlə öyrənməli;

3) Mövzu üzrə tövsiyyə edilən ədəbiyyatı oxumalı və öyrənməli;

4) Seminar məşğələsində müzakirəyə cıxarilan hər bir sual üzrə qısa çıxış hazırlamalı; 5) Mövzu üzrə verilən praktik tapşırıqları və məsələləri yerinə yetirməklə praktik bacarıqlara yiyələnməlidir. Tələbənin məşğələdəki hər bir cavabı 10 ballıq sistem üzrə 0-10 bal arasında (maksimum 10 bal olmaqla) qiymətləndirilir və həmin ballar EDUMAN sistemində aşağıdakı nisbətlərdə nəzərə alınır:

- 10 bal:5 bal

- 9 bal: 4,5 bal
- 8 bal : 4baI
- 7 bal: 3,5bal
- 6 bal: 3 bal
- 5 bal: 2,5 bal
- 4bal: 2bal
- 3 bal:1,5 bal
- 2bal: I bal
- I bal:0,5 bal

Seminar balları əsasında formalaşan yekun aktivlik balı aşağıdakı düsturla müəyyən edilir. B = (((bI +b2+b3+.".+bn)/s)*m)/l0

Burada, B - yekun aktivlik bah; b - seminar dərslərində alınan müxtəlif ballar s - semestr ərzində verilən cavabların sayı

m - aktivlik bahna aynlan maksimal bal;

l0 - bir seminar dərsində toplanan maksimal baldır.

Tələbə semestr ərzində cəmi 4 dəfə, hər dəfə isə 10 bal aldığı halda maksimal aktivlik balını - 20 bah toplamış olur. Bu halda nəticə sistemdə (((1 0+ 1 0+ 1 0+ 1 0)l 4)* 20)l 70 : 20 olaraq hesaba alınır. Maksimal bal toplaya bilməyənlər isə istədiyi halda 5-ci, 6-ct,7-ci ve s. Cavab verməklə aktivlik balı toplaya bilərlər. Bu zaman müəllim ilkin olaraq həmin qrupda 4 dəfə cavab verməyənlərdən başlamaqla növbəlilik prinsipi əsasında tələbəyə cavab verməsi imkanı yaradır.

XIII. Fənn üzrə kurs işi

Fənn üzrə kurs işi nəzərdə tutulmayıb.

XIV Fənn üzrə ara və aralıq qiymətləndirmə

Ara qiymətləndirmə hər bir fənn üzrə semestr ərzində maksimal 30 bal formalaşdıran və ilk 7 tədris həftəsi ərzində keçilmiş mövzular üzrə (7-ci həftə də daxil olmaqla) aparılan qiymətləndirmədir. Ara qiymətləndirmə mərkəzləşdirilmiş qaydada 8-ci və 9-cu tədris həftələri ərzində, aralıq qiymətləndirmə isə semestrin sonunda test üsulunda keçirilir

Fənn üzrə tələbələrin yekun biliyi 100 ballıq sistem üzrə qiymətləndirilir. Balların maksimum miqdarı – 100 baldır.

Yekun imtahandan sonra tələbənin fənn üzrə topladığı bütün ballar toplanır və yekun qiymət (bal) hesablanır . Fənn üzrə tələbənin əldə edə biləcəyi yekun balın strukturu aşağıdakı cədvəldə təqdim edilib:

İstiqamət	**Ballar**	**Faiz**
Aralıq qiymətləndirmə	50	50%
Ara qiymətləndirmə	30	30%
Auditoriya qiymətləndirməsi	20	20%
Cəmi:	100	100%

Fənn üzrə semestr ərzində (imtahana qədər və imtahanda) tələbənin topladığı balın yekun miqdarına görə onun yekun biliyi aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

51 baldan aşağı olduqda	- “qeyri-kafi”	- F
51-60 bal	- “qənaətbəxş”	- E
61-70 bal	- “kafi”	- D
71-80 bal	- “yaxşı”	- C
81-90 bal	- “çox yaxşı”	- B
91-100 bal	- “əla”	- A

Tələbənin topladığı yekun bal 51 baldan aşağı olduqda (yəni onun biliyi “qeyri-kafi” qiymətləndirildikdə) tələbə bu fəndən krediti qazanmır və onun fənn üzrə akademik borcu qalır.

Tərtib etdi: **dos.Tünzalə Tofiq qızı Qurbanova**